

กลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
THE SUPER LEADERSHIP STRENGTHENING STRATEGY IN NEW NORMAL
- ERA OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER KHON KAEN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹รัตมณี เลิศล้ำ และ ²ยุทธศาสตร์ กงเพชร

¹Rattamanee Loedlam and ²Yutthasat Kongpetch

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย

Northeastern University, Thailand

¹rattamaee.ed@gmail.com

Received: May 21, 2024; **Revised:** June 27, 2024; **Accepted:** July 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น (2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู จำนวน 285 คน รวมทั้งสิ้น 319 คน กำหนดขนาดโดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เชิงข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการจำเป็นจัดลำดับได้ ดังนี้ 1) การกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 2)

¹ นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² อาจารย์, ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน 3) การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก 4) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง 5) การส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 6) การแสดงตนเป็นแบบฉบับของการเป็นผู้นำตนเอง และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ 2. กลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ 41 มาตรการ เพื่อยกระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ : กลยุทธ์, ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ, ยุควิถีชีวิตใหม่

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the needs, (2) to create strategies for enhancing super leadership in new normal era of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. This research was a mixed methods research. The sample group included 34 school administrators and 285 teachers, with the total number of 319 people. The size was determined by calculating from Taro Yamane's formula using stratified random sampling method with school-based management. The instrument used in quantitative research was a 5-level rating scale questionnaire with IOC between 0.67 - 1.00. The reliability for the whole document was = 0.98 The statistics used in data analysis comprised percentage, mean, standard deviations, priority need index (PNI). The instrument used in qualitative research was semi-structured interview and content analysis. The research results were found that: 1. Needs could be ranked as follows: 1) Self-goal setting stimulation, 2) Self-leadership encouragement through team building, 3) Creating positive thinking patterns, 4) Facilitating self-leadership culture, 5) Promoting to be self-leader, 6) Showing self-leadership modeling, and 7) Facilitating self-leadership through rewards and creative recommendation. 2. Strategies for enhancing super leadership in new normal era of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 consisted of 7 strategies and 41 measures to enhance super leadership in new normal era of school administrators.

Keywords : Strategies, Super Leadership, New normal – Era

บทนำ

อิทธิพลการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั่วโลก ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรง สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมอย่างพลิกผัน ทำให้ทุกภูมิภาคทั่วโลกต่างได้รับผลกระทบ และตระหนักถึงการเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนขึ้นเรื่อย ๆ (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2561) คนที่จะอยู่ได้อย่างสอดคล้องกับสังคมในยุคใหม่จึงต้องฝึกความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (วิจารณ์ พานิช, 2555) การพัฒนาทุนมนุษย์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 2 เน้นการผลิต และพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งในการผลิตและพัฒนากำลังคน ถือเป็นหนึ่งในกระบวนการยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้ประชาชนไทยในทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม และทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาที่ดี เริ่มต้นจากผู้นำที่มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างพลังขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และสามารถนำพาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เฉลิมพล เอกพันธ์, 2564) ในยุควิถีชีวิตใหม่ที่ระบบการศึกษาทั่วทั้งประเทศกำลังเผชิญหน้าอยู่ในขณะนี้ สิ่งสำคัญที่ผู้นำองค์กรที่เหมาะสมกับยุคสมัยพึงมี คือ การมีความสามารถในการปรับตัว หรือความสามารถในการเปลี่ยน (หรือถูกเปลี่ยน) เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ (Maxwell, 2562)

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เกิดขึ้นจากแนวคิดของ Manz and Sims (2001) ตัวผู้นำจะต้องมีทักษะที่ทำให้บุคลากรสามารถนำตนเอง ได้พบกับความสามารถของตนเอง โดยผู้นำทำตนเป็น ผู้สอนและแนะนำให้ผู้ตามเกิดการพัฒนารอบความคิดเชิงเหตุผล จนได้ค้นพบความสามารถของตน โดยองค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำมี 7 ประการคือ 1) การเป็นผู้นำตนเอง 2) การเป็นแบบอย่างที่เป็นผู้นำตนเอง 3) การกระตุ้นการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก 5) การพัฒนาภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ 6) การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ซึ่งกุญแจที่สำคัญที่สุดของการเป็นผู้นำเหนือผู้นำ คือ การมีความสามารถในการสอนและให้กรอบความคิดที่ถูกต้อง ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำสมัยใหม่เป็นภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ผู้นำที่สามารถเป็นแบบอย่างในการนำตนเองได้ กระตุ้น

ส่งเสริม แนะนำและสร้างแรงบันดาลใจให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง และมีความสามารถในการนำตนเองในการทำงานภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีพันธกิจสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะ ด้านภาษา เทคโนโลยี ดิจิทัล มีจิตวิญญาณความเป็นครู และรวมทั้งส่งเสริมให้มี ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ พร้อมทั้งมีเป้าประสงค์ที่พร้อมรับต่อยุควิถีชีวิตใหม่ คือ มีการจัดการศึกษาให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ได้รับความปลอดภัย จากภัยพิบัติภัยคุกคามทุกรูปแบบ ตลอดทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับวิถีชีวิตใหม่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2566) แสดงให้เห็นถึงการเตรียมพร้อมสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวนของโลกในปัจจุบัน ผวนวกกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ที่ผ่านมามีผลทำให้มวลมนุษยชาติต้องปรับตัวกับยุควิถีชีวิตใหม่ ซึ่งถือเป็นการวางแผนในการรับมือที่ดี หากแต่ยังขาดหลักสำคัญ คือ การพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ให้เกิดขึ้นกับทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นการวางแผนการรับมือต่อยุควิถีชีวิตใหม่

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถหลากหลาย มีทักษะ และสมรรถนะในการบริหารงาน และบริหารคน พร้อมกันนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำตนเป็นแบบฉบับผู้นำตนเอง ส่งเสริม ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถเป็นผู้นำตนเองมีความรับผิดชอบ รู้จักการตั้งเป้าหมาย และมีโอกาสในการแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้มีพลังในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มคุณภาพ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้กลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จะเป็นวิธีการในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทีมงานเพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การสร้างบรรยากาศองค์กรและวัฒนธรรมในการทำงานที่ดี (ดาวรุกรรณ ฤวิการ, 2558) จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ทั้งนี้เพื่อทราบระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา อันเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาพฤ

กรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นข้อมูลประกอบการวางแผน กำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้ได้รับการยอมรับจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 152 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 166 คน และครู จำนวน 1,370 คน รวมทั้งสิ้น 1,522 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทำการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู 285 คน รวมทั้งสิ้น 319 คน

2. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา และได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยยึดแนวคิดและทฤษฎีของ Manz & Sims (2001) เป็นหลัก ร่วมกับนักวิชาการและนักวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) การแสดงตนเป็นแบบฉบับของการเป็นผู้นำตนเอง 3) การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก 4) การกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 5) การสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน 6) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัล และเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้ของบริหารสถานศึกษา มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เชิงข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลศึกษาความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการจำเป็น	
	\bar{X}	S.D	แปลผล	ลำดับ	\bar{X}	S.D	แปลผล	ลำดับ	PNI	ลำดับ
1. การส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	3.66	0.15	มาก	4	4.93	0.20	มากที่สุด	7	0.35	5
2. การแสดงตนเป็นแบบฉบับของการเป็นผู้นำตนเอง	3.70	0.14	มาก	2	4.94	0.20	มากที่สุด	3	0.34	6
3. การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก	3.62	0.16	มาก	5	4.95	0.19	มากที่สุด	1	0.37	3
4. การกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	3.57	0.16	มาก	7	4.93	0.21	มากที่สุด	6	0.38	1

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำใน ยุควิถีใหม่ของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการ จำเป็น	
	\bar{X}	S.D	แปลผล	ลำดับ	\bar{X}	S.D	แปลผล	ลำดับ	PNI	ลำดับ
5. การสนับสนุนให้เกิด ผู้นำตนเองโดยการสร้าง ทีมงาน	3.59	0.09	มาก	6	4.93	0.23	มากที่สุด	5	0.37	2
6. การอำนวยความสะดวก สะดวกให้เกิดวัฒนธรรม ของผู้นำตนเอง	3.67	0.18	มาก	3	4.94	0.21	มากที่สุด	2	0.35	4
7. การอำนวยความสะดวก สะดวกให้เกิดภาวะผู้นำ ตนเองโดยการให้รางวัล และเสนอแนะอย่าง สร้างสรรค์	3.75	0.04	มาก	1	4.94	0.20	มากที่สุด	4	0.32	7
โดยรวม	3.65	0.03	มาก		4.94	0.01	มากที่สุด		0.35	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ในภาพรวมพบว่า ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยได้จัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยกำหนดให้ด้านที่มีค่า (PNI modified) เกินกว่า 0.30 ถือเป็นด้านที่ต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งทุกด้านมีค่า (PNI modified) เกินกว่า 0.30 ผู้วิจัยได้จัดลำดับความต้องการจำเป็น ดังต่อไปนี้ 1) การกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด 2) การสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน 3) การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก 4) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง 5) การส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 6) การแสดงตนเป็นแบบฉบับของการเป็นผู้นำตนเอง และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์

2. การสร้างกลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายการดำเนินงานของตนเอง กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้เกิดการสร้างทีมเต็มเต็ม กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง กล

ยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และกลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกให้
เกิดภาวะผู้นำของครูโดยการให้รางวัลและเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีประเด็นที่สำคัญ
สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านที่มีความต้องการ
จำเป็นสูงสุด คือ การกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง อาจจะเนื่องจากผู้บริหาร
สถานศึกษามีวิธีการในการส่งเสริมให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบ และมี
ทิศทางที่ชัดเจนไม่เพียงพอ ซึ่งในการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ผู้บริหารจะต้องมี
พฤติกรรมที่สนับสนุน ช่วยเหลือให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองได้ พร้อมทั้งมีการให้ข้อมูล
ป้อนกลับที่เหมาะสม จะช่วยส่งเสริมการทำงานอย่างมีทิศทาง และเป็นระบบ (พิชญาภา ยืนยาว,
2560) ซึ่งสอดคล้องกับภคฤติยา มามิชัย (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า
ผู้บริหารต้องมีการสนับสนุนและช่วยเหลือให้บุคลากรสามารถตั้งเป้าหมายด้วยตนเองได้ รองลงมา
คือ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน อาจจะเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาใช้
กระบวนการกลุ่มให้ครูมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ
ปฏิบัติงานน้อย สอดคล้องกับภคพร งามประเสริฐสิทธิ์ (2565) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อ
ส่งเสริมภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้บริหาร
สถานศึกษาใช้กระบวนการกลุ่มให้ครูมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการ
ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด และยังสอดคล้องกับ เทพรัตน์ ศรี
คราม (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่าความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเหนือผู้นำของ
ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน อยู่ในระดับสูง

2. กลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีเป้าหมายเพื่อยกระดับภาวะผู้นำ
เหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายการดำเนินงานของตนเอง ส่งเสริมให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีทิศทางชัดเจน และเสริมสร้างขวัญ กำลังใจครูในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง เพื่อให้การทำงานของครูบรรลุเป้าหมาย ทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ครูมีขวัญ และกำลังใจในการทำงาน ปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561) ได้กล่าวว่าหน้าที่สำคัญของผู้นำ คือ การสร้างคน ไม่เพียงแต่สร้างงานที่ต้องสร้างคนด้วย ต้องทำให้เขาเติบโตขึ้นอย่างมีศักยภาพ เพื่อให้องค์กรก้าวหน้าแข่งขันได้อย่างมั่นคงในอนาคต โดยการ"ชี้ทิศทาง" ผู้นำควรให้ทิศทาง เพื่อให้ทุกคนรู้ว่างานที่ทำนั้นจะก้าวหน้าไปอย่างไร ผู้นำจะต้องเน้นให้สมาชิกทุกคนภายในทีมเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันให้ดีที่สุด โดยการแบ่งปันความรับผิดชอบ และพูดคุยเกี่ยวกับเป้าหมายของงานที่ต้องทำร่วมกันว่าต้องการทำอะไรบ้าง เพื่อให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน "แนะนำและ ทำให้ดู" ผู้นำต้องทำหน้าที่เหมือนมดคุเทศก์และเป็นเหมือนโค้ชให้กับทุกคนในทีมพาไป ทำให้ดู ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เพื่อให้ทุกคนในทีมเกิดความมั่นใจในการเริ่มต้นคิดงานเหล่านั้นด้วยทีมของเขาเอง ทั้งยังสอดคล้องกับ สายใจ ชูฤทธิ์ (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความตระหนักต่อเป้าหมายและตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง สามารถสร้างความคาดหวังให้แก่ตนเองและหน่วยงาน ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของตนเองแนะนำให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของงานที่ปฏิบัติ ส่งเสริมการทำงานอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ ทำให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นต่อตนเองและงาน มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้เกิดการสร้างทีมเต็มเต็ม ส่งเสริมกระบวนการกลุ่มให้ครูมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งส่งเสริมการประชุมเพื่อระดมความคิด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีความสมัครสมานสามัคคี พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาและกำหนดนโยบายขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับดาวรรุวรรณ ถวิลการ (2558) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ แบบภาวะผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าการที่ผู้นำหรือผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรสามารถสร้างคณะทำงานได้เป็นอย่างดี ให้คำแนะนำปรึกษาหารือเพื่อระดมความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น สร้างระบบปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการปรึกษาหารือระหว่างเพื่อนร่วมงาน และยึดแนวทางการปฏิบัติงานตามความรู้สึกนึกคิดและมติดของทีม เป็นกลยุทธ์การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจะทำให้องค์กร

ประสบความสำเร็จ เพราะทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกันทำงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และยังสอดคล้องกับ พิษณุภา ยืนยาว (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงานเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการปรึกษาหารือเพื่อระดมความคิดเห็นระหว่างผู้ร่วมงานเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ฝึกการทำงานร่วมกัน เคารพ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสรุปเป็นข้อตกลงร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนให้พัฒนาตนเอง และทีมงานอยู่เสมอ

กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก ส่งเสริมให้ครูกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล อย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับดาร์ริตัน เกื่อนันต์ และเสาวณี ศิริสุขศิลป์ (2567) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาทุกภาคพบ ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวทางการปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการระดมความคิด และแสดงความคิดเห็น ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับ Manz & Sims (2001) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำจะสามารถนำตนเองที่สร้างแรงบันดาลใจให้ความไว้วางใจ และให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการทำงาน สามารถนำผู้อื่นให้นำตนเองได้ โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดขอบข่ายมาตรฐาน และวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงาน มีความคิดทางบวก และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรในองค์กร

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง เสริมสร้างกำลังใจ และเสริมแรงครูในการเป็นผู้นำตนเอง และให้คำปรึกษาข้อชี้แนะแก่ครูในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ครู และบุคลากรสร้างวัฒนธรรมในการเป็นผู้นำตนเอง มีแนวการปฏิบัติในการทำงานที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561) ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องทำหน้าที่เหมือนมัคคุเทศก์ และเป็นเหมือนโค้ชในการ แนะนำและทำให้อู คือ ทำให้อู ให้คำแนะนำ คำปรึกษา เพื่อให้ทุกคนในทีมเกิดความมั่นใจในการทำงาน และยังสอดคล้องกับ แสงอนันต์ น้อยแสง (2566) ที่ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำแนะนำ ปรึกษาหารือเพื่อระดมความคิดเห็นระหว่างผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น สร้างระบบปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ยังสอดคล้องกับ

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ส่งเสริมให้ครูได้ทำงานตามความถนัดอย่างเต็มศักยภาพ และส่งเสริมการทำงานของครูให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้ครูและ

บุคลากรมีภาวะผู้นำตนเองสามารถตัดสินใจในการบริหารจัดการงานอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ Manz & Sims (2001) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรแนะนำ และส่งเสริมบุคลากรให้มีการแบ่งงานกันทำ อย่างเป็นระบบและมีสัดส่วนที่แน่นอน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งดำเนินงาน ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการมอบหมายงานที่ทำทนาย เพิ่มความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน สามารถควบคุมตนเองกล้าที่จะตัดสินใจ จนกระทั่งสามารถกำหนดนโยบาย และมาตรฐานการปฏิบัติงานของตนเองได้ในที่สุด สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ พันธุ์พรหม (2565) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำกับการบริหาร การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระยอยง เขต 1พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกในการปฏิบัติถึง ความสามารถกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติตามและเป็นผู้นำของตนเองได้ โดยการมอบหมายงานให้ บุคลากร ตามความรู้ ความสามารถและความถนัดและอำนาจหน้าที่อย่างเป็นระบบ พัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในงาน เพิ่มความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ใช้ความคิดริเริ่ม สามารถนำข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจได้ถูกต้อง รวมทั้งกำหนดจุดมุ่งหมายและ แนวทางปฏิบัติงานด้วยตนเองได้

กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตน เป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ และเป็นแบบอย่างของการพัฒนา ตนเองด้านความรู้ ทักษะ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงแห่งยุควิถีชีวิตใหม่ สอดคล้องกับ วิมลพันธ์ ไวยคุนา (2565) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่าการที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมในการเป็น แบบอย่างที่ดี แสดงความเป็นผู้นำทั้งในด้านความรู้ ความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และมี คุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากร ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่เหมาะสม และยังสอดคล้องกับ อนุวัตร ศรีพระนาม และดาว รุวรรณ ถวิลการ (2560) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 25 พบว่า ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องความ ซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง พร้อมทั้งปฏิบัติตัวในการครองตน ครองคน ครองงานในทางที่สร้างสรรค์ เป็นแบบอย่างในความกล้าหาญ กล้าตัดสินใจในเชิงสร้างสรรค์ซึ่งจะเป็นตัวเสริมสร้างผู้ร่วมงานให้ เป็นบุคลากรที่ดี

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำของครูโดยการให้รางวัลและ เสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาครูตามความถนัด ความสนใจ และสนับสนุนให้ได้รับโอกาสในการ พัฒนางานตามสมควร และเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจโดยการให้รางวัล ยกย่องชมเชยแก่ครูที่

ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับสุชาติ เสนาสี (2565) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการกระตุ้นจิตใจให้บุคลากรได้รับการพัฒนา การพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถตามศักยภาพ และการให้รางวัลแก่บุคลากรเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีแก่บุคลากร เป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับ Kouzes and Posner (2008) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารต้องเสริมสร้างกำลังใจ เพื่อให้ทุกคนในทีมมีส่วนร่วมช่วยในการทำงานให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

กลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า การกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรนำกลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายการดำเนินงานของตนเองมาใช้ โดยการกระตุ้นให้ครู และบุคลากรตั้งเป้าหมายการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- กฤติยา มามีชัย. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กิตติศักดิ์ พันธุ์พรหม. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำกับการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2561). *สุดยอดภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- เฉลิมพล เอกพันธุ์ และธีระ ภูติ. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร*. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. 9(34), 157-165.

- ดาร์รัตน์ เกื้ออนันต์ และเสาวณี ศิริสุขศิลป์. (2567). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต ๓๓*. วารสารการบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1), 222-236.
- ดาวรรุณ ฤทธิการ. (2558). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำแบบภาวะผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(2), 25-32.
- เทพรัตน์ ศรีคราม. (2562). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2561). *ผู้นำองค์กรในโลก VUCA*. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน. 25(3), 450-458.
- พิชญญา ยืนยาว. (2561). *ผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา*. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ). 11(1), 2886-2899.
- ภคพร งามประเสริฐสิทธิ์. (2565). *ความต้องการจำเป็นเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิมลพันธ์ ไวยคูหา. (2565). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2*. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สายใจ ชูฤทธิ์. (2561). *การศึกษากภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1. (2566). *แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2566– 2570*. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1
- สุชาติ เสนาสี. (2565). *องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วารสารวิจัยและวิชาการ. 6(1), 105-118
- แสงอนันต์ น้อยแสง. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 13(2), 154-162.

อนูวัตร ศรีพระนาม และดาวรุกรรณ ถวิลการ. (2560). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 25*. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 11(2), 256-264.

John c. Maxwell. (2562). *Leadershift. (ศิริลักษณ์ มานะวงศ์เจริญ)*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊ก.

Kouzes and Posner's. (2008). Transformational leadership model in practice: The case of Jordanian school. *Leadership & Organization Development Journal*. 29(8), 648-660.

Manz, C. C. and Sims, H. P. (2001). *Super leadership: Leading others to lead themselves*. New Jersey: Prentice-Hall.